

10 roślin

DO TWOJEGO OGRODU
NATURALISTYCZNEGO

MONIKA ELEČKOVÁ

linum
OGRODY

PUSZCZYKOWO 2026

Kiedy wypuściłam na Instagramie serię filmów „10 dni, 10 roślin”, nie spodziewałam się, że wywoła ona aż tak duży odzew. Ogromnie mnie cieszy, że naturalne i ekologiczne podejście do projektowania oraz prowadzenia ogrodów zyskuje w Polsce coraz większą popularność.

To znak, że zaczynamy dostrzegać coś więcej niż tylko idealnie przystriżony, sterylny trawnik.

Dla mnie powrót do natury to nie jest chwilowa moda czy chwyt marketingowy. Szacunek dla bioróżnorodności i ekologiczne podejście towarzyszą mi od samego początku mojej ogrodniczej drogi.

I choć po drodze spotykałam ludzi, którzy próbowali mnie przekonywać, że to nie jest właściwy kierunek – nie poddałam się.

Zamiast ślepo wierzyć utartym schematom, wolę testować rozwiązania u siebie, uważnie obserwować i pozostawać wrażliwą na to, co dzieje się w przyrodzie. Dziś, bogatsza o te doświadczenia, wiem jedno: to jedyna słuszna droga.

Zrozumienie tego, jak potężnym sprzymierzeńcem jest natura, to dla nas wszystkich wyłącznie kwestia czasu. W dobie zmieniającego się klimatu po prostu nie mamy innego wyjścia, jeśli chcemy tworzyć ogrody odporne, zdrowe i prawdziwie piękne.

„W przyrodzie nie ma nagród ani kar – są tylko konsekwencje” – Robert Green Ingersoll

Moje podejście do projektowania i zarządzania ogrodem opiera się na jednej prostej zasadzie: **współpraca z naturą zamiast walki z nią**. Projektuję ogrody, w których rezygnuję z wszechobecnego plastiku, agrowłóknin czy sztucznych barier. Zamiast tego wprowadzam wielofunkcyjne rośliny, jadalne akcenty i rozwiązania sprzyjające lokalnej faunie.

Wiem, że w dzisiejszych czasach pojęcia takie jak „ogród naturalny”, „naturalistyczny” czy „naturalizujący” bywają różnie definiowane i interpretowane przez specjalistów. Jednak dla mnie ich esencja zawsze pozostaje wspólna. To działanie na rzecz dobra planety, przyrody i natury. A co za tym idzie – na rzecz naszego własnego dobra. Bo zdrowy, tętniący życiem ekosystem za płotem to czystsze powietrze, lepszy mikroklimat i przestrzeń, która prawdziwie nas karmi i regeneruje.

Ten ebook to zaledwie namiastka tego, jak fascynujący i bogaty jest świat roślin projektowanych w zgodzie z ekosystemem. Nie traktuj go jak zamkniętej encyklopedii, ale jako początek – impuls do tego, by zacząć obserwować i zapraszać naturę na własne rabaty, a przede wszystkim inaczej patrzeć na znane rośliny. Oto dziesięć gatunków, od których warto zacząć tę niesamowitą przygodę.

Zapraszam Cię do świata, w którym design i ekologia mówią tym samym językiem.

Monika Elečková
LINUM

WROTYCZ POSPOLITY

TANACETUM VULGARE

Spotykasz go na łąkach, miedzach, ale pewnie nie wiesz, że możesz mieć go w swoim ogrodzie...?

WYMAGANIA

- STANOWISKO** *Pełne słońce. Wrotycz uwielbia otwarte, mocno nasłonecznione przestrzenie.*
- GLEBA** *przepuszczalna, sucha do umiarkowanie wilgotnej, niezwykle tolerancyjny – urosnąć potrafi nawet na ubogich, kamienistych i piaszczystych nieużytkach.*
- WYSOKOŚĆ** *od 40 cm do nawet 1,6 m (w żyznej ziemi ogrodowej potrafi silnie wyrosnąć w górę).*
- KWITNIENIE** *lipiec - wrzesień*

FUNKCJE

1 ROŚLINA OZDOBNA

wysoka bylina o niezwykle małych wymaganiach i wyjątkowych kwiatostanach

2 LECZNICZA

wykazuje silne działanie przeciwpasożytnicze, przeciwzapalne oraz rozkurczowe. Zawiera silne olejki eteryczne (m.in. tujon), dlatego należy stosować go z rozważą i pod nadzorem lekarza.

3 OGRODNICZA APTECZKA

wrotycz jest świetną alternatywą dla chemicznych środków ochrony roślin i pomaga w ograniczaniu lub nawet zwalczaniu nadmiernej populacji opuchlaków i mszyc (podlewanie lub opryski z rozcieńczonej gnojówki z wrotyczu)

Wrotycz to silna, rodzima bylina o wyrazistym, architektonicznym charakterze. Tworzy sztywne, wzniesione pędy zwieńczone jaskrawożółtymi, płaskimi koszyczkami kwiatowymi przypominającymi guziki. W ogrodach nowoczesnych i naturalistycznych doskonale sprawdza się jako strukturalne przełamanie form.

Lubi się rozsiewać i ma tendencje do osiągnięcia rozmiarów znacznie większych niż na dzikich stanowiskach. Na łące spotkasz go zazwyczaj w wysokości ok 40-60 cm, a w Twoim ogrodzie, na dobrej glebie może osiągnąć rozmiary nawet 1,6 m. Dlatego warto sadzić go na tyłach rabat i nie nawozić tak żeby roślina nie pokładała się w swojej szczytowej fazie rozwojowej.

Ciekawostka: Po przekwitnięciu zasycha w bardzo malowniczy sposób, zdobiąc rabaty również późną jesienią. A jak mawia Piet Oudolf: „A plant is only worth meeting if it looks good when it's dead” (tłum.: „Roślina jest warta posadzenia tylko wtedy, gdy wygląda dobrze, kiedy jest martwa”).

Gdy mój wrotycz przesadza już z wysokością i szerokością ścinam go, wkładam do beczki i zalewam wodą. W ciągu kilku tygodni będę mieć gotową gnojówkę, która pomoże mi chronić m.in. lauroviśnie w ogrodzie.

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

Przechodząc obok niej nie poprzestawaj na patrzeniu. Ścisnij w dłoni jej mięsisty, zamszowy liść, rozetrzyj go. Ten prosty gest błyskawicznie pobudza zmysł dotyku, uwalnia ukryte w roślinie olejki eteryczne i uziemia nas w świecie zdominowanym przez gładkie ekrany smartfonów. To jedna z tych roślin, która wzmacnia efekt "doświadczania" ogrodu.

KWITNIENIE *maj - lipiec*

Intensywny zapach szatwii działa jak naturalny repelent – skutecznie odstrasza mszyce, gąsienice motyli (np. bielinka kapustnika) oraz ślimaki. Posadzona w sąsiedztwie warzyw lub delikatnych bylin stanowi dla nich naturalną tarczę ochronną.

Szałwia lekarska to niezwykle strukturalna, wieloletnia krzewinka, która wnosi do ogrodu śródziemnomorski klimat. Jej znakiem rozpoznawczy, lekko pomarszczone liście pokryte miękkim, srebrzystym kutnerem wręcz namawiają do dotykania. Szary odcień zieleni sprawia, że szalwia doskonale chłodzi i tonuje jaskrawe barwy na letnich rabatach, stanowiąc idealne tło dla innych roślin.

Ja uwielbiam przechadzając się po ogrodzie rozcierać w dłoni jej liście i korzystać z oszałamiającego zapachu.

W naturze porasta suche, kamieniste zbocza basenu Morza Śródziemnego, dlatego w ogrodzie musimy zapewnić jej maksimum słońca i absolutnie przepuszczalne podłoże. Na ciężkich, gliniastych glebach jej mięsiste korzenie szybko zgniwną, a roślina nie przetrwa zimy.

Jeśli masz w ogrodzie glinę, przed posadzeniem szalwii wymieszaj ziemię z dużą ilością piasku i żwiru, tworząc pod nią solidny drenaż.

Gdy moja szalwia zaczyna po kilku latach drewnieć od dołu i tracić ładny, zwarty kształt, mocno przycinam ją wiosną (zazwyczaj w kwietniu), pozostawiając tylko młode przyrosty u podstawy. Ze ściętych, aromatycznych pędów przygotowuję napar, który po ostudzeniu służy mi jako ekologiczny oprysk przeciwko mączniakowi prawdziwemu – szalwia doskonale radzi sobie z ograniczaniem chorób grzybowych u innych roślin w ogrodzie.

Ale szczerze mówiąc, zamiast koncentrować się na “walce” z kolejnym czynnikiem w ogrodzie, zdecydowanie wolę szalwowe napary. Wykorzystuję zarówno świeże jak i suszone liście. I wierzę mi, że sklepowa szalwia choćby nie wiem jak eko nie jest nawet w połowie tak dobra jak Twoja własna z ogrodu.

Ciekawostka: Szalwia to roślina wybitnie miododajna, która w czerwcu dosłownie tętni życiem. Jej kwiaty przyciągają rzesze trzmieli i pszczoł. Co ciekawe, roślina ta doskonale wygląda również zimą – jej pokryte szronem, zimozielone liście ratują strukturę ogrodu w najzimniejszych miesiącach, gdy większość bylin już dawno zniknęła pod ziemią.

PAPROĆ

FILICOPHYTA

Choć nie ma jednego gatunku określanego nazwą "paproć", to zwykliśmy tak nazywać szereg roślin z jednej rodziny. Najczęściej spotykane przez nas paprocie w lesie to tak naprawdę nerecznica samcza, wietlica samicza oraz pióropusznik strusi.

WYMAGANIA

STANOWISKO półcieniste do całkowicie cienistego. Idealne do leśnych zakątków ogrodu lub po prostu głębokiego cienia

GLEBA żyzna, próchniczna, wilgotna. Dobrze czują się w podłożu bogatym w rozkładającą się materię organiczną

WYSOKOŚĆ 60–120 cm (w zależności od gatunku i wilgotności gleby)

KWITNIENIE nie kwitnie

FUNKCJE

1 ROŚLINA OZDOBNA

Nieźrównane królowe cienia. Ich pierzaste, ażurowe liście wnoszą do ogrodu niesamowitą lekkość, dzikość i wyrazistą teksturę. Genialnie komponują się z bluszczem, funkiami oraz leśnymi trawami

Paprocie to żywe skamieliny, które zasiedlają naszą planetę od milionów lat, a w nowoczesnych ogrodach naturalistycznych stanowią absolutny fundament stref cienistych.

Wprowadzają do kompozycji spokój, pierwotny klimat i niesamowicie plastyczną strukturę. Ich największą siłą wizualną jest dynamika – wiosną obserwowanie, jak z ziemi wyłaniają się ciasno zwinięte, pastorałowate pędy, które z dnia na dzień rozwijają się w wielkie, zielone wachlarze, to najbardziej kosmiczny widok jaki możemy zobaczyć w ogrodzie.

Projektując leśne lub preriowo-cieniste rabaty sięgajmy po nasze najbardziej rodzime gatunki:

- Nerecznica samcza (*Dryopteris filix-mas*)
- Wietlica samicza (*Athyrium filix-femina*)
- Pióropusznik strusi (*Matteuccia struthiopteris*)

Gdy moje paprocie mocno się rozrosną lub ich liście po sezonie wymagają uporządkowania, ścinam je późną jesienią lub wczesną wiosną, tuż przed pojawieniem się nowych pastorałów. Zamiast wyrzucać ścięte frondy, układam je jako grubą warstwę ściółki wokół borówek amerykańskich, różaneczników czy hortensji. Rozkładające się liście paproci naturalnie zakwaszają podłoże, trzymają wilgoć i stymulują rozwój pożytecznych grzybní w glebie.

Niestety, wokół paproci nich narosło sporo uprzedzeń. Czas się z nimi rozprawić raz a dobrze:

Mit 1: Paprocie przyciągają kleszcze. Prawda jest taka, że kleszcze szukają przede wszystkim wysokich, nieskoszonych traw i gęstych, zaniedbanych zarośli. Liście paproci nie są dla nich żadnym szczególnym magnesem!

Mit 2: Są zbyt inwazyjne. Paprocie nie są złośliwe – one po prostu mają ogromny apetyt na przestrzeń i życie. Zamiast z nimi walczyć, wykorzystaj to! Zapewnij im odpowiednio dużo miejsca tam, gdzie inne rośliny kapitulują.

DĄBRÓWKA ROZŁOGOWA

.....
AJUGA REPTANS

Mistrzyni drugiego planu, która z niesamowitą precyzją wypełnia każdą wolną przestrzeń, tworząc żywy, tętniący kolorem dywan tam, gdzie inne rośliny zawodzą.

WYMAGANIA

STANOWISKO *Półcieniste do cienistego. Poradzi sobie również w pełnym słońcu, o ile zapewnisz jej stale wilgotne podłoże (w słońcu odmiany barwne wybarwiają się najintensywniej).*

GLEBA *Żyzna, próchniczna, wilgotna, o odczynie obojętnym. Jest jednak bardzo tolerancyjna i urośnie na niemal każdej typowej glebie ogrodowej, byle nie skrajnie suchej i piaszczystej.*

WYSOKOŚĆ 10 - 20 cm (w czasie kwitnienia)

KWITNIENIE maj

FUNKCJE

1 ROŚLINA OZDOBNA

Genialna, zimozielona roślina okrywowa. Tworzy zwartą darń, z której wiosną wyrastają gęste, ciemnoniebieskie lub fioletowe kłosa kwiatowe. Odmiany o purpurowych lub pstrokatych liściach wspaniale rozświetlają ciemne zakątki pod koronami drzew

2 LECZNICZA

W tradycyjnej medycynie ludowej była ceniona za właściwości ściągające, przeciwzapalne i przeciwkrwotoczne. Wspomaga gojenie ran, łagodzi stany zapalne jamy ustnej oraz wspiera regenerację skóry przy otarciach.

3 OGRODNICZA APTECZKA

Dąbrówka to żywa, ekologiczna ściółka i doskonałe narzędzie do walki z erozją gleby. Przez gęsty dywano-wzrost skutecznie ogranicza kiełkowanie chwastów, zatrzymuje wilgoć w podłożu i chroni je przed wysychaniem, całkowicie eliminując potrzebę stosowania sztucznych agrowłóknin.

Dąbrówka rozłogowa to jedna z tych rodzimych roślin, które w projektowaniu ogrodów naturalnych pełnią kluczową rolę tzw. „żywej ściółki”. W naturze możemy spotkać ją na obrzeżach lasów i wilgotnych łąkach, gdzie niestrudzenie kolonizuje wolną przestrzeń. W ogrodzie zachowuje się dokładnie tak samo – dzięki nadziemnym rozłogom błyskawicznie tworzy niziutki, gęsty kobierzec, szczelnie pokrywając ziemię tam, gdzie inne rośliny, na przykład trawa, poddałyby się z powodu braku światła.

Jej ogromną zaletą architektoniczną jest fakt, że jest rośliną zimozieloną. Kiedy jesienią znikają byliny, dąbrówka nadal trzyma strukturę i chroni glebę przed zimową erozją.

Do wyboru mamy mnóstwo odmian – od klasycznie zielonych, przez głęboko purpurowe (jak 'Atropurpurea'), aż po wielobarwne, plamiste odmiany (jak 'Burgundy Glow'). Te o ciemnych liściach fantastycznie kontrastują z jaskrawą zielenią paproci czy delikatnymi, ażurowymi trawami leśnymi, dając niesamowity efekt głębi na dnie wielopoziomowych rabat.

Ciekawostka: Dąbrówka w maju staje się prawdziwą stołówką dla dzikich zapylaczy. Jej intensywnie miododajne, szafirowe kwiaty przyciągają rzesze trzmieli, pszczoł samotnic oraz motyli. Co ważne w podejściu ekologicznym – dąbrówka potrafi przetrwać umiarkowane deptanie. Może być z powodzeniem wprowadzana w szczeliny między kamieniami na ścieżkach lub na obrzeżach trawników, gdzie łagodzi ostre przejście między strefą strzyżoną a dziką rabatą.

KRWAWNİK

ACHILLEA

Niezlomny król słońca i suchych łąk, który zachwyca architektoniczną formą. Jeśli szukasz rośliny, która przetrwa największe upały, nakarmi zapylacze i uzdrowi Twój ogród – oto Twój absolutny faworyt.

WYMAGANIA

STANOWISKO Pełne, wręcz palące słońce. To roślina wybitnie światłolubna.

GLEBA Przepuszczalna, sucha do umiarkowanej wilgotnej, piaszczysto-gliniasta. Ma minimalne wymagania – na zbyt żyznych i nawożonych glebach traci zwarty pokrój i zaczyna się pokładać.

WYSOKOŚĆ 40–80 cm (w zależności od odmiany i zasobności podłoża)

KWITNIENIE czerwiec – październik

FUNKCJE

1

ROŚLINA OZDOBNA

Jeden z filarów ogrodów prelowych i naturalistycznych. Posiada charakterystyczne, płaskie, talerzowate kwiatostany (baldachogrona), które tworzą genialny, poziomy kontrast dla pionowych kłosów traw czy strzelistych szafwii. Liście są drobne, pierzaste i niezwykle dekoracyjne.

2

LECZNICZA

Swoją nazwę zawdzięcza potężnym właściwościom przeciwkrwotocznym i przyspieszającym gojenie ran (według mitologii leczył nim sam Achilles). Działa przeciwzapalnie, rozkurczowo, wzmacnia naczynia krwionośne i rewelacyjnie reguluje procesy trawienne.

3

OGRODNICZA APTECZKA

Krwawnik to naturalny bioaktywator kompostu – wrzucenie jego liści znacznie przyspiesza rozkład materii organicznej. Wyciągi i napary z krwawnika wykazują silne działanie grzybobójcze i owadobójcze; skutecznie pomagają zwalczać mszyce, miodówki oraz ograniczają rozwój mączniaka i plamistości liści.

Krwawnik pospolity to absolutna ikona ogrodowej niezłomności i jedna z najważniejszych roślin w mojej praktyce projektowej. W naturze zasiedla suche miedze, przydroża i ubogie pastwiska, co czyni go rośliną idealnie przystosowaną do współczesnych wyzwań klimatycznych, takich jak długotrwałe susze i fale upałów. Jego największą zaletą architektoniczną jest unikalna, geometryczna forma kwiatostanów.

Te sztywne, płaskie „talerze” nie tylko doskonale trzymają pion przez całe lato, ale też stanowią doskonałe, stabilne lądowiska dla setek gatunków pożytecznych owadów – od dzikich pszczoł, przez motyle, aż po bzygowate, których larwy są naturalnymi wrogami mszyc.

Choć nasz dziki, rodzimy krwawnik kwitnie najczęściej na biało lub bladoróżowo, ogrodnictwo naturalne kocha jego barwne, stabilne odmiany, które pozwalają na niesamowitą zabawę kolorem na rabatach preriowych.

Ciekawe odmiany:

- Red Velvet' - czerwień
- 'Terracotta' - intensywnego pomarańcz, przez odcienie palonej gliny, aż po ciepły, piaskowy żółty.
- 'Cloth of Gold' o jaskrawych, złocistożółtych kwiatostanach
- 'Cerise Queen', która wnosi na rabaty soczysty, amarantowo-różowy akcent z jasnym środkiem

Ciekawostka: Krwawnik to roślina, która pozostaje piękna również po śmierci. Kiedy jesienią przekwita, jego kwiatostany nie wiotczeją, lecz zasychają, brązowieją i zamieniają się w sztywne, rzeźbiarskie formy. Trzymają się dumnie przez całą zimę, doskonale budując melancholijny, strukturalny krajobraz ogrodu oprószanego szronem.

CZARNY BEZ

SAMBUCUS NIGRA

Niezwykle wdzięczny, mało wymagający krzew, który zachwyca zapachem kwiatów wiosną. Bez tego zapachu nie ma wiosny.

WYMAGANIA

STANOWISKO Słoneczne do półcienistego. W pełnym słońcu najobficiej kwitnie i owocuje, a odmiany o purpurowych liściach uzyskują najgłębszą barwę.

GLEBA przepuszczalna, dobrze zdrenowana, lekka, o odczynie obojętnym lub lekko zasadowym (lubi dodatek wapnia). Nie znosi stagnującej wody.

WYSOKOŚĆ 3 - 5 m (doskonale znosi cięcie, można go prowadzić jako mniejsze drzewko)

KWITNIENIE maj - lipiec

FUNKCJE

1 ROŚLINA OZDOBNA

Wybitny krzew do założenia naturalistycznych i preriowych. Jego wielkie, talerzowate, białe kwiatostany rozświetlają ogród wiosną, a ciemne, niemal czarne baldachy owoców tworzą genialną strukturę jesienią.

2 JADALNA

Prawdziwy skarb w kuchni. Zarówno z pachnących kwiatów (słynny syrop z bzu, idealny do letnich lemoniad), jak i z dojrzałych owoców można wyczarować obłędne przetwory. Ważne: surowe owoce i kwiaty są niejadalne – wymagają obróbki termicznej!

3 OGRODNICZA APTECZKA

Czarny bez to genialna roślina pułapkowa. Przez swój skład chemiczny i soczyste pędy bardzo silnie przyciąga do siebie mszyce. Sadząc go, tworzysz w ogrodzie żywy „odgromnik” – szkodniki wybiorą bez, zostawiając inne Twoje rośliny w spokoju.

Czarny bez to silny, rodzimy krzew o wyrazistym, nieco nostalgicznym charakterze. Tworzy rozłożyste, malownicze formy zwieńczone potężnymi, płaskimi baldachogronami, które wczesnym latem pachną tak intensywnie, że nie sposób przejść obok nich obojętnie.

W ogrodach naturalistycznych i biocenotycznych stanowi absolutny fundament – jest łącznikiem między nowoczesną formą a dziką przyrodą. Jest rośliną wybitnie odporną i długowieczną. Doskonale znosi zanieczyszczenia miejskie, mrozy oraz okresowe susze.

Jeśli masz w ogrodzie trudny, lekko ocieniony kąt z nieco cięższą glebą, czarny bez poradzi sobie tam doskonale, szybko budując zieloną (lub purpurową, jeśli wybierzesz odmiany ozdobne) ścianę.

Ciekawostka: Jesienią, gdy kwiaty zamieniają się w ciężkie, lśniące, fioletowoczarne koraliki, bez staje się najważniejszą stołówką dla ptaków przygotowujących się do odlotów.

Wielu ogrodników przeraża widok czarnego bzu oblepionego wiosną przez czarne mszyce. Jednak w ekologicznym projektowaniu ta cecha to czysty zysk. Bez działa w ogrodzie jak żywa tarcza strzelnicza. Ściąga na siebie całą uwagę szkodników, dzięki czemu cenniejsze byliny czy krzewy owocowe obok pozostają czyste. Co więcej, taka kontrolowana kolonia mszyc na bzie to potężny magnes dla biedronek, złotooków i ptaków. Pozwalając naturze działać na bzie, zapraszasz do ogrodu armię drapieżników, która sama, bez grama chemii, błyskawicznie przywróci biologiczną równowagę na pozostałych rabatach.

A close-up photograph of a plant, likely a species of Verbena, showing several upright, elongated flower spikes. The spikes are densely packed with small, white, rounded buds or flowers. The leaves are green and serrated. The background is a soft, out-of-focus green, suggesting a natural outdoor setting.

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

WYMAGANIA

GLEBA

WYSOKOŚĆ 30-50 cm (w czasie kwitnienia)

FUNKCJE

Wybitna bylina strukturalna. Jej sztywne, pionowe, kłosowate kwiatostany działają jak architektoniczne wykrzykniki. Rewelacyjnie przełamują miękkie, poduszkowe formy innych roślin i wprowadzają do kompozycji niesamowitą dynamikę.

Magnes na zapylacze najwyższej klasy. Intensywnie nektaryzujące kłosa są przez całe lato masowo oblegane przez motyle, trzmiele oraz pszczoły samotnice. Ogród z przetacznikiem po prostu tętni życiem.

Przetacznik to roślina o genialnej odporności na suszę i trudne warunki. Dzięki głębokiemu systemowi korzeniowemu i owłosionym liściom doskonale znosi upały, stabilizuje glebę i drastycznie ogranicza potrzebę sztucznego podlewania rabat.

Przetacznik kłosowy to prawdziwy terminator pośród naszych rodzimych bylin. W naturze porasta suche, słoneczne zbocza, piaski i miedze, co sprawia, że w ogrodzie ma minimalne wymagania.

To idealny kandydat do nowoczesnych ogrodów preriowych i żwirowych, gdzie liczy się wytrzymałość, brak konieczności ciągłego nawożenia oraz silna struktura przez wiele miesięcy.

Wielu projektantów zapomina, jak ważny w kompozycji jest kontrast form. Gdybyśmy sadzili tylko rośliny o okrągłych pokrojach, rabata stałaby się nudną, zlaną masą. I tu wchodzi przetacznik – jego strzeliste, pionowe igły działają jak architektoniczne linie, które natychmiast porządkują przestrzeń i podbijają urodę rosnących obok traw czy zwiewnych krwawników.

Ciekawostka: Przetacznik kwitnie niezwykle długo, rozwijając swoje drobne kwiaty od dołu kłosa ku górze. Te sztywne, ciemne „szkielety” stoją niewzruszenie przez całą zimę, rewelacyjnie kontrastując ze złotymi trawami i łapiąc poranny szron. Mój sprawdzony trik na przedłużenie tego letniego spektaklu? Gdy pierwsza fala kwitnienia w lipcu zaczyna powoli przekwitać, ścinam kłosa tuż nad liśćmi. Roślina błyskawicznie zbiera siły i już na przełomie sierpnia oraz września wybucha mniejszymi, ale równie uroklivymi, świeżymi kwiatami. To najprostszy sposób na kolor i pożytek dla owadów pod sam koniec sezonu.

Roślina, która niezwykle chętnie rozsiewa się w ogrodzie. Ale robi to niezwykle delikatnie, nigdy nie zaszkodzi i nie stłumi innych roślin. Pozwól jej na wysiew, a zaskoczy Cię pojawieniem się w niespodziewanych miejscach. A być może nawet zaskoczy kolorem...?

SZCZYPIOREK

ALLIUM SCHOENOPRASUM

Doskonały łącznik między ogrodem warzywnym a ozdobnym. Purpurowe pompony, które zachwycają oko i rewelacyjnie smakują.

WYMAGANIA

STANOWISKO Pełne słońce do lekkiego półcienia. Najobficiej kwitnie i tworzy gęste kępy w miejscach mocno nasłonecznionych.

GLEBA Żyzna, próchnicza, przepuszczalna i stale umiarkowanie wilgotna. Najlepiej rośnie na podłożu zasobnym w wapń, ale dostosuje się do większości gleb.

WYSOKOŚĆ 30 - 40 cm

KWITNIENIE maj - lipiec

FUNKCJE

1 ROŚLINA OZDOBNA

Genialna, strukturalna bylina cebulowa. Tworzy gęste kępy rurkowatych, ciemnozielonych liści, z których wiosną wyrastają setki idealnie kulistych, fioletoworóżowych kwiatostanów. Doskonale sprawdza się jako nowoczesna roślina obwódkowa.

2 JADALNA

Klasyk w kuchni, ale w zupełnie nowej odsłonie. Jadalne są nie tylko pikantne, zielone liście, ale również same kwiaty! Mają delikatny, czosnkowo-cebulowy smak i stanowią zjawiskową, kolorową dekorację letnich sałatek czy twarogów.

3 OGRODNICZA APTECZKA

Naturalny obrońca rabat przed chorobami grzybowymi. Szczypiorek (jak większość roślin czosnkowych) wydziela do gleby i powietrza związki siarki oraz fitoncydy, które naturalnie hamują rozwój szkodliwych patogenów i odstraszaają niektóre szkodniki.

Szczypiorek pospolity to roślina, która w moim sercu (i projektach) zajmuje wyjątkowe miejsce, ponieważ bezkompromisowo zaciera granicę między strefą użytkową a czysto dekoracyjną.

Przez lata niesłusznie zamykano go wyłącznie w warzywnikach lub skrzynkach ziołowych. W LINUM uwielbiam wprowadzać go bezpośrednio na rabaty bylinowe, tuż obok traw czy przetaczników.

Jako rodzima roślina cebulowa jest w pełni mrozoodporna, niezwykle żywotny i bezproblemowy w uprawie.

Raz posadzony, z każdym rokiem tworzy coraz gęstsze, architektoniczne kępy, które wczesną wiosną – gdy reszta ogrodu dopiero budzi się do życia – dają już soczystą, intensywną zieleni.

Ciekawostka: Kiedy w maju szczypiorek wybucha setkami fioletowych, idealnie kulistych pomponów, rabata zamienia się w tętniący życiem ekosystem. Jego kwiaty są niezwykle bogate w nektar, stając się jednym z najważniejszych wiosennych pożytków dla pszczoł i motyli.

Mój ulubiony, ogrodowy rytuał? Zamiast ścinać szczypiorek wyłącznie do kuchni, pozwalam mu w pełni zakwitnąć. Gdy kwiaty są w pełnym rozkwicie, zrywam te najbardziej fioletowe główki i suszę je. W taki sposób możesz przechowywać je w słoiku i korzystać jako dodatek do sałatek i kanapek. Cenne zwłaszcza jesienią i zimą by przypomnieć sobie smak i zapach lata.

Jeśli po kwitnieniu mocno przytniesz całą kępę tuż przy ziemi, roślina błyskawicznie wypuści świeże, delikatne liście i powtórzy cały cykl.

RABARBAR

RHEUM RHABBARBARUM

Architektoniczny gigant o spektakularnych liściach. Wnosi do ogrodu powiew egzotyki, wiejski urok i niezapomniany smak dzieciństwa.

WYMAGANIA

STANOWISKO Słoneczne do półcienistego. W lekkim półcieniu jego gigantyczne liście rzadziej ulegają poparzeniom słonecznym i dłużej zachowują soczystość.

GLEBA Bardzo żyzna, głęboko uprawiona, próchniczna, bogata w składniki odżywcze i stale wilgotna. Kocha obfite nawożenie organiczne (kompost, obornik).

WYSOKOŚĆ 100 - 150 cm (w czasie kwitnienia pędy mogą osiągnąć nawet 2 metry)

KWITNIENIE nie dopuszczamy do kwitnienia, zależy nam na wybarwionych łodygach, kwiaty odrywamy gdy tylko się pojawiają u nasady

FUNKCJE

1 ROŚLINA OZDOBNA

Prawdziwy rzeźbiarski soliter. Jego ogromne, mocno powcinane lub dłoniaste liście o czerwonej podstawie tworzą potężny, egzotyczny akcent strukturalny. Gigantyczne, wiechowate kwiatostany w kolorze kremowym lub purpurowym wyglądają na rabatach wręcz zjawiskowo.

2 JADALNA

Chrupiące, kwaskowate ogonki liściowe to absolutny klasyk. Idealne do wiosennego kompotu, drożdżowego ciasta z kruszonką czy wytrawnych chutneyów. Ważne: jemy wyłącznie ogonki liściowe – blaszki liściowe zawierają toksyczny kwas szczawiowy i są niejadalne!

3 OGRODNICZA APTECZKA

Naturalny i bezpieczny środek owadobójczy. Ze względu na wysoką zawartość kwasu szczawiowego w blaszkach liściowych, z liści rabarbaru można przygotować mocny wywar, który genialnie sprawdza się w ekologicznej walce z mszycami oraz gąsienicami.

Rabarbar to roślina, która całkowicie burzy stereotyp, że warzywa należy ukrywać w tylnej, użytkowej części działki. Dla mnie to przede wszystkim genialna roślina strukturalna o niesamowitym rozmachu. Jego potężne, architektoniczne liście potrafią w pojedynkę zdominować kompozycję, wprowadzając do ogrodu tak pożądaną, dynamiczną teksturę i niemal tropikalny klimat.

Jako długowieczna bylina jest w 100% mrozoodporny i niezwykle silny. Kluczem do jego sukcesu jest woda i dobre „karmienie” – rabarbar to żarłok, który z wdzięcznością przyjmie każdą ilość kompostu, odwdziczając się liśćmi o rozmiarach parasola.

Ciekawostka: Kiedy na przełomie maja i czerwca ze środka kępy wystrzeliwuje potężny, gruby pęd zwieńczony chmurą kremowych lub różowych kwiatów, ogród zyskuje niesamowitą dominantę.

Choć tradycyjni ogrodnicy często wycinają te kwiaty, by roślina nie traciła sił, ja w swoich naturalistycznych projektach celowo pozwalam im zakwitnąć. Zwłaszcza jeśli już nasyciliśmy się rabarbarowymi plackami i kompotami.

ŚWIDOŚLIWA

AMELANCHIER

Drzewo, które w ostatnich latach święci triumfy popularności. I nie ma się czemu dziwić, bo zachwyca cały rok! Jednak w tym przypadku niezwykle ważny jest dobór odpowiedniej odmiany. Nie każda sprawdzi się w Twoim ogrodzie, ale wszystko zależy od Twojej potrzeby.

WYMAGANIA

- STANOWISKO** Słoneczne do półcienistego. Najpiękniej przebarwia się i najobficiej owocuje w pełnym słońcu.
- GLEBA** Żyzna, przepuszczalna, próchniczna o odczynie lekko kwaśnym do obojętnego. Nie lubi ciężkich, zalewanych gleb.
- WYSOKOŚĆ** zależna od odmiany, ale najczęściej wybieramy formy do 3-5 m wysokości
- KWITNIENIE** kwiecień

FUNKCJE

1 ROŚLINA OZDOBNA

Genialny soliter do ogrodów nowoczesnych i naturalistycznych. Jej ażurowe, wielopniowe formy wyglądają jak żywe rzeźby, które nie przytłaczają architektury i cudownie wyglądają podświetlone nocą.

2 JADALNA

Wybrane odmiany rodzą niezwykle słodkie owoce, przypominające borówkę z nutą migdała. To prawdziwa bomba witaminowa (witaminy z grupy B, C, magnez i potas), idealna do jedzenia prosto z krzaka.

3 OGRODNICZA APTECZKA

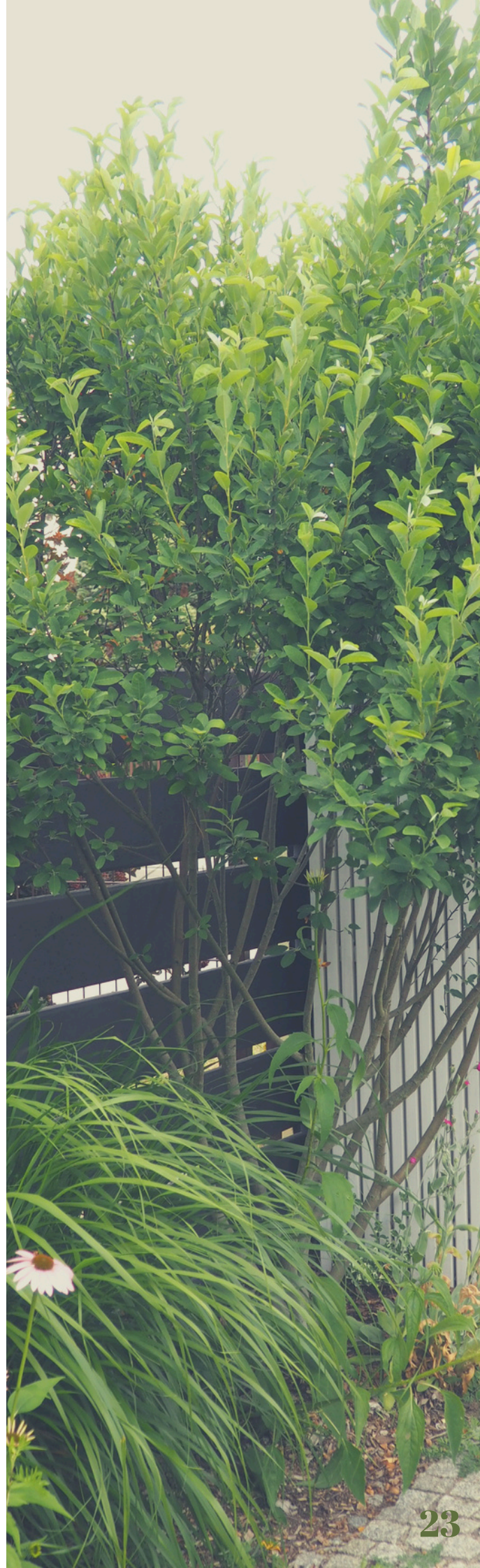
Wybitna roślina biocenotyczna. Wiosną jej nektar wabi setki zapylaczy, a latem jej owoce (w przypadku odmian owocowych) stają się wielkim, naturalnym szwedzkim stołem dla okolicznych ptaków.

Świdośliwa to kameleon w świecie roślin i absolutna królowa wielofunkcyjności. Łączy w sobie elegancję, odporność oraz pożytek. Jest w pełni mrozoodporna i doskonale znosi warunki miejskie, a po dobrze przepracowanym pierwszym roku w ogrodzie, jej głęboki system korzeniowy pozwala jej świetnie radzić sobie z letnimi suszami. Nie wymaga przy tym skomplikowanego cięcia.

Kiedy projektuję ogrody, bardzo często słyszę od klientów: „Chcę mieć piękne drzewo, ale żeby nie było z nim dużo pracy”. Zazwyczaj moją pierwszą myślą jest właśnie świdośliwa. Musisz jednak wiedzieć, że kluczem do sukcesu jest wybór odpowiedniego gatunku i odmiany, ponieważ nie każda świdośliwa sprawdzi się w roli domowego sadu.

Ciekawostka: Prawdziwy spektakl barw zaczyna się jesienią, kiedy jej liście przebarwiają się na jaskrawe odcienie pomarańczy i czerwieni.

Jeśli zależy Ci na obfitych, pysznych zbiorach, Twoim numerem jeden powinna być Świdośliwa olcholistna (*Amelanchier alnifolia*) i jej genialne odmiany, takie jak 'Smoky' (niezwykle słodka), 'Honeywood' (o wielkich owocach). To typowo użytkowe krzewy stworzone do jedzenia i na przetwory. Z kolei spektakularna, wielopniowa Świdośliwa lamarcka (*Amelanchier lamarckii*) to genialna odmiana łączona – zachwyca formą i wciąż daje smaczne, choć nieco mniejsze owoce.

Dziękuję Ci za czas spędzony z tym ebookiem. Mam ogromną nadzieję, że te 10 roślin to dopiero początek – iskra, która zainspiruje Cię do poszukiwania własnych, nieszablonowych ścieżek w ogrodzie i da Ci odwagę do projektowania w pełnej harmonii z naturą.

Moja pracownia LINUM powstała właśnie po to, by przywracać przyrodzie należne jej miejsce w naszym najbliższym otoczeniu. Ogród ekologiczny, pełen bioróżnorodności i swobodnych, naturalnych form to przestrzeń, która żyje, karmi nas i regeneruje. Jeśli chcesz dalej odkrywać ten świat, podglądać procesy projektowe, ekologiczne triki i codzienne życie pracowni – zostań ze mną na dłużej w mediach społecznościowych. Twórzmy tę zieloną rewolucję razem!

„Ogród nie jest kopią natury, ale przestrzenią, w której natura i człowiek spotykają się, by wspólnie tworzyć. Przyszłość ogrodnictwa należy do tych, którzy zrozumieją ten dialog”. – Nigel Dunnett

Wszystkie zdjęcia botaniczne i ogrodowe wykorzystane w tym ebooku zostały wykonane osobiście przeze mnie. Każdy kadr to owoc moich uważnych obserwacji, spacerów i codziennej pracy z roślinami.

Do zobaczenia w ogrodzie!
Monika Elečková

linum
OGRODY

Www: www.linum-ogrody.pl
Instagram: [@linum_ogrody](https://www.instagram.com/linum_ogrody)
Facebook: LINUM – Ogrody

linum
OGRODY